

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Nome kommune
Ringsevja 30
3830 ULEFOSS

Dato: 25.09.2025
Vår ref: 25/03600-6
Deres ref: 2024002742/14

Uttalelse til høring av valg av alternativ for Fensfeltet grønn mineralpark i Nome kommune

POST- OG BESØKSADRESSE

Ladebekken 50
7066 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883

SWIFT DNBANOKK

IBAN NO5376940505883

ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR

TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 29. august 2025.

DMF er statens fagorgan og sektormyndighet for mineralressurser og mineralvirksomhet. DMF skal bidra til økt verdiskaping gjennom å legge til rette for en langsiktig ressurstilgang basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler.

Om saken

Nome kommune har gjennomført en prosess for å utrede og avklare mulig lokalisering av industriområde som skal tilknyttes gruveprosjektet på Fensfeltet. Prosessen ligger i forkant av en behandling av saken etter plan- og bygningsloven, og skal gi grunnlag for å gå videre med en planprosess. Det er også et ønske at forprosessen skal identifisere om og hvilke innsigelser som kan følge av de ulike alternativene i en eventuell planprosess.

Utredningene har tatt utgangspunkt i fire alternativer, som til høringen er redusert til to, der «Område 1» er en kombinasjon av tre av de tre utredete arealene: Dagsrud, Nukedalen og Vindsås. «Område 2» er arealet Bærevann.

Ingen av områdene er etablerte industriområder eller er i særlig grad bebygd fra før. Det medfører at alle alternativene vil medføre betydelige negative konsekvenser for en stor andel av utredningstemaene.

DMFs uttalelse

Ingen av de foreslåtte alternativene berører kjente forekomster med mineralressurser, utvinningsretter til statens mineraler, masseuttak i drift eller gamle gruver.

Undersøkelserretter

Begge alternativene berører undersøkelserretter til statens mineraler. Det er ikke varslet undersøkellesarbeid på noen av de alternative industriarealene. En undersøkelserrett gir en rettighetshaver rett til å drive undersøkelser av mineralressurser. Ved en eventuell planprosess for et industriområde bør rettighetshaver bli gjort kjent med at det planlegges for endring av arealbruk, og får

mulighet til å gi uttalelse. Undersøkelsesretten legger imidlertid ingen begrensning i planmyndighetens mulighet til å vedta ny arealbruk.

DMFs innsigelsesmyndighet

Informasjonen som er lagt fram i forprosessen tilsier at DMF ikke vil ha grunnlag for å ha innsigelse til et eventuelt planforslag for de foreslåtte områdene.

DMFs innsigelsesmyndighet er knyttet til mineralforekomster og masseuttak/bergverk. Innsigelsesparagrafen i plan- og bygningsloven forutsetter at planen relateres til spørsmål om nasjonal og vesentlig regional betydning, eller at planen på annen måte er av vesentlig betydning for myndighetsområdet. Innenfor arealene som er foreslått i denne prosessen er det ikke noen direkte plan for masseuttak eller bergverk, selv om planen skal legge til rette for tilhørende industri. Det er heller ikke noen kjente forekomster som blir berørt.

Det må likevel være et premiss at et industriområde som skal være støtte for mineralvirksomheten, må være egnet til det formålet. DMF kan samtidig ikke se at dette ensidig er en innsigelsesgrunn for oss. Kommunen kan som planmyndighet foreslå areal som er lite egnet til formålet, det medfører risiko for at arealet ikke vil bli brukt for å støtte planlagt mineralvirksomhet.

En plan for mineralutvinningen vil konkretisere flere av de økonomiske og tekniske forutsetningene som må eksistere for å knytte sammen utvinnings- og industriareal. Det er samtidig ikke et premiss for etablering av mineralutvinning at mineralindustrien skal etableres lokalt, selv om det av ulike årsaker kan være det mest gunstige.

Valg av område

Kommunen skal avsette og regulere de arealene kommunen vurderer at det er behov for i en planprosess. Det vil være informasjonen som legges fram i planprosessen som må legges til grunn for de endelige vurderingene av hvordan industriområdet skal kunne realiseres.

De negative konsekvensene ved de ulike alternativene er utredet og selskapene med utvinningsrett har gitt sine tilbakemeldinger om «mineralindustriell attraktivitet». Selskapene peker på Område 2 som mest egnet. Argumentene spenner fra driftstekniske områder som egnethet til deponi, og til samspill med lokalbefolkning hva angår synlighet og støy. Samtidig er det tydelig i utredningen at det medfører store negative konsekvenser uavhengig av hvilke arealer som velges, som følge av at det ikke eksisterer andre tilgjengelige arealer i Nome kommune med en beliggenhet som er egnet til å støtte mineralindustrien.

De økonomiske konsekvensene ved de ulike områdene er ikke utredet. Basert på tilbakemeldingene fra selskapene med utvinningsrett vil valg av område påvirke kapital- og driftskostnadene for prosjektet.

DMF kan samlet ikke se at det er lagt fram informasjon som tilsier at noen av arealene er uegnet til å støtte mineralutvinning. Samtidig er det lite hensiktsmessig å basere en konklusjon på hva som er mulig i et industriprosjekt, utelukkende på graden av attraktivitet for industrien. Det må være en samlet forutsetning at det skal være mulig å finne goder for både industri og samfunnet der etableringen finner sted. Det er DMFs vurdering at det fortsatt er ubesvarte spørsmål knyttet til de praktiske løsningene for

hvordan masser fra mineralutvinningen skal transporteres ut til industriområdet og videre til prosessering, deponering eller videre til markedet – detaljer som må avklares i en kommende planprosess.

Deponi

Topografien ved Område 2 er pekt på som gunstig med tanke på bygge deponi i høyden, uten bruk av store demninger. Det er omtalt at finkornede masser kan pumpes via rør til deponiområdet. Det kan være rimelig å anta at høydeforskjeller og plassering av deponiet vil ha betydning for blant annet energiforbruk, og dermed også kostnader og utslipp.

Transport og infrastruktur

Transport av mineralske masser er energikrevende og medfører kostnader. De valgte områdene har forskjellige karakteristikk som på hver sin måte har positive og negative aspekter.

Område 2 er det alternativet som innebærer kortest veg fra mineralpark til nærmeste riksveg, og videre til Herøya der mineralkonsentratet er antatt at kan leveres. Samtidig ligger Område 1 nærmest jernbane. Nærhet til jernbane er ifølge REN ikke avgjørende for transport av konsentrat av sjeldne jordarter, men kan være aktuelt ved utnyttelse av overskuddsmasser fra produksjonen. Valg av logistikk-løsninger er av betydning for arealinngrep ved alternativene, og kan påvirke kostnader ved bygging og vedlikehold.

Avstand til utskipningshavn er ikke avgjørende for konsentrat av sjeldne jordarter.

Skal overskuddsmasser i form av grove steinmasser utnyttes fremfor å deponeres er transportavstander av betydning.

Grønn mineralpark

Regjeringens mineralstrategi vil tilrettelegge for samlokalisering av mineralutvinning og annen arealkrevende virksomhet. Det er fra kommunen pekt på at Område 1 gir flest muligheter når det kommer til samlokalisering og synergiutnyttelse.

For Område 1 er det i tillegg pekt på at tilknytning til jernbanen, og samlet større plass til ytterligere næringsareal, kan gi flere synergieffekter. En eventuell tilknytning til jernbane vil likevel medføre behov for investeringer i jernbanenettet.

Regionalt perspektiv

Det er i utredningen pekt på at en industrietablering i Nome kommune medfører regionale effekter. En industrietablering for sjeldne jordarter, vurdert som strategisk viktig i forsyningen av ressurser internasjonalt, kan etter DMFs vurdering også kunne skje i nabokommuner til framtidig gruve. Selv om industrietableringen i Nome er ønsket lokalt, og at det kan være fordeler med å ha industriarealer nært der utvinningen finner sted, er det også relevant å vurdere om industrietableringen kan skje andre steder. En nærmere regional vurdering av industrietableringen er etter DMFs syn ikke til hinder for å parallelt videreutvikle de framlagte forslagene.

Samfunnets behov for mineraler

Sikker tilgang til mineraler og metaller er ikke utelukkende en markedskonkurranse. Det handler også om geopolittikk og forsyningsikkerhet.

Markedet for mineraler er preget av potensielle markedsfeil på både tilbuds- og etterspørselssiden. Tilbudet av sjeldne jordarter er konsentrert i få land. Sterk markedsrett gjør det mulig for eksisterende produsenter å tvinge nye aktører ut av markedet, blant annet gjennom prisdumping. På etterspørselssiden reflekterer ikke prisen på mineraler og metaller usikkerheten i verdikjedene. Brudd i Norges og EUs forsyning av råvarer vil kunne medføre økonomiske konsekvenser, noe historien har vist oss ved for eksempel oljekrisen og Russlands invasjon av Ukraina.

Av den grunn har det derfor blitt pekt på behov for samarbeid mellom det private og det offentlige for å lykkes i å styrke Norge og EUs forsyningslinjer.

For at verdikjeder skal være motstandsdyktige mot eksterne faktorer, som for eksempel internasjonale konjunkturer, må de være økonomisk bærekraftige. Her kan valg av område spille inn. Et prosjekt som kan vise til lave kostnader kan gjøre det mer attraktivt for investorer, og mindre avhengig av offentlig støtte.

Oppsummering

DMF vurderer at informasjonen fra forprosessen synliggjør behovet for industriareal og konsekvensene av å ta i bruk områder som ikke er utbygd i dag. Industriprosjektet på Fensfeltet er av strategisk betydning i internasjonal sammenheng som ved realisering vil gi store lokale og regionale ringvirkninger i lang tid.

Samtidig kan ikke DMF se at det foreligger informasjon som tilsier at en planprosess for noen av arealene vil medføre innsigelse fra DMF. Den framlagte informasjonen framstår som et beslutningsrelevant grunnlag for en mulig planprosess. Det er samtidig ubesvarte spørsmål knyttet til tekniske og økonomiske forutsetninger for gjennomføring av prosjektet. Forskjellene i samfunnsøkonomi nytte ved alternativene er heller ikke vektet mot konsekvensene og vil måtte avklares på et senere tidspunkt.

Vennlig hilsen

Marte Kristoffersen
seksjonsleder

Lars Libach
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Lars Libach

Mottakere:

Nome kommune

Ringsevja 30

3830 ULEFOSS